

Roald Amundsens nye Polarfærd*).

Geografisk Tidsskrift, Bind 19 (1907)

Link til pdf:

http://img.kb.dk/tidsskriftdk/pdf/gto/gto_0019-PDF/gto_0019_67256.pdf

Link til website:

<http://tidsskrift.dk/visning.jsp?markup=&print=no&id=67256>

pdf genereret den : 22/5-2008

skellige Udvikling i de forskellige Stammer, disses Ritualer Totemer, etc.

Pueblo-Indianerne danner et sluttet Kultursamfund, afhængig af ligeartede Bebyggelsesforhold, men er dog ikke noget Blodsællesskab; d. v. s. de stammer ikke ned fra et fælles Urfolk. Paa Grundlag af de forskellige Stammers Sprog, Kultur, Clan-Forhold og Variationer i Bebyggelse etc. søger Forf. at udrede deres indbyrdes Slægtskabsforhold og udskiller de forskellige Stammer og omtaler dem nærmere.

Imidlertid er der endnu mange Spørgsmaal med Hensyn til denne Kulturs og disse Folkestammers Forhold, der henligger uløste, saa f. Eks. Spørgsmaalet om deres Slægtskab til andre Folk, hvorpaa Forf. til Slutningen henleder Opmærksomheden.

K. G.

Roald Amundsens nye Polarfærd*).

„Den vigtigste Opgave, som staar tilbage for den geografiske Forskning i de arktiske Egne, er uden Sammenligning Udforskningen af Polarbassinets Udstrækning, Dybde og Karakter. En stor Del af dette Arbejde kunde blive udført ved en Drift gennem den ukendte Del af Polarbassinet — i Lighed med „Fram“-Ekspeditionen 1893—96 norden for „Fram"s Rute.“

Disse Ord udtalte Professor Nansen i sit Foredrag i det geografiske Selskab i London 29de April 1907. Der kan næppe herske nogen Meningsforskel i dette Spørgsmaal. Det store Polarbassin ligger der fremdeles med de mange uløste Gaader og synes at udfordre os, og vi ved saa godt ved os selv, at vi ikke giver os, inden alle disse Gaader er løste. Nansens Drift med „Fram“ blev epokegørende i Nordpolarforskningens Historie. Klart og tydeligt viste den os den eneste Maade, hvorpaa Udforskningen af Polarbassinet kunde gøres — saa klart og tydeligt, at jeg ofte, ofte er bleven forbauset over, at ikke en af de mange, som senere søgte at trænge ind for at opklare Mysteriet, benyttede sig deraf. Men ikke nok hermed. Den løftede Sløret for det store Ukendte og viste os det meget, som der var at udrette. Ved Siden af de vigtige Resultater fra denne store Færd — ja muligen over Resultaterne selv — staar de Erfaringer, Ekspeditionens Leder hestede. Det var paa sin Drift over Polarhavet, at Professor Nansens Øje blev aabnet for de mange og store Mangler, som klæbde ved de gamle brugelige Observationsmetoder paa Havforskningens Omraade. Og efter de Aar, som er gaaet siden hans Hjemkomst i 1896, er det lykkedes ham at bidrage væsentlig til at skabe Præcisionsmetodik, som hæver Havforskningen fra mere eller mindre Omtrentlighed til en meget høj Grad af Nøjagtighed.

Tager man for sig et Verdenskort og kaster et flygtigt Blik paa det, vil man hurtigt slaas af Forholdet mellem Land og Hav. Medens den kendte Landmasse kun ndgør $\frac{1}{4}$ af Jordoverfladen, udgør Havet de resterende $\frac{3}{4}$.

For endnu bedre at klarstille dette Forhold skal jeg nævne nogle Tal.

Jordens samlede Overflade udgjør 509.950.000 Kvadratkilometer, hvoraf 365.500.000 falder paa Havets og 144.450.000 falder paa Landets Overflade. Ukendt Omraade omkring Nordpolen udgjør 5.000.000 Kv.km. Polarhavets Udstrækning er ca.

*) Efter Morgenbladet den 11. November 1908 gengiver vi her Roald Amundsens Plan til en ny Polarekspedition, fremsat af ham den 10. November i det Norske geografiske Selskab.

15.000.000 Kv.km., d. v. s. 7 Gange større end Grønland og 20 Gange større end den skandinaviske Halvø. Nordøen er $\frac{1}{2}$ Million Kv.km. eller 30 Gange mindre end Ishavet. Den højeste maalte Fjældtop er Mount Everest — 8840 M., medens det største observerede Dyb — Nerodybet i Nærheden af Øen Guam i Stillehavet — er 9636 M.

Af disse Talstørrelser vil det klart fremgaa, hvor liden Landmassen er i Forhold til Havet. Man maa derfor forbauses over, at Menneskene ikke har ofret mere paa Udforskningen af Havet, end Tilfældet har været. Tager man for sig Fortegnelsen over de forskellige Udforskningsrejser, som er foretaget i Aarenes Lob, vil man snart være paa det Rene med, at det kun er et forsvindende Antal af dem, som har haft Havets Udforskning til Maal. Det er ogsaa betegnende, at naar der nævntes Opdagelser, mente man altid Land — aldrig Hav, og en Ekspedition, som ikke bragte Kendskab til nye Lande, men bare til nyt Hav, syntes man kun havde givet et negativt Resultat. Det er let forklarligt, at saa var Tilfældet med de tidligere Ekspeditioner. Haab om Vinding og Magt var Drivkraften, og denne kunde selvfølgelig kun tilfredsstilles paa det faste Land. Betydningen af det store Hav saa ingen. Det lykkedes saaledes at opspore og gøre kendt det meste Land-omraade i forholdsvis kort Tid. Men — med Kulturens Fremadskriden opstod ogsaa Tanken om Havets Udforskning, som en kanske ligesaa stor Nødvendighed som Landets. Særlig blev Interessen for Havets ukendte Dybder øget, da man skulde til at lægge Telegrafkablet over Atlanterhavet. Og siden Midten af forrige Aarhundrede er flere meget betydelige Ekspeditioner af denne Art udgaaet. Blandt de vigtigste kan nævnes:

„Challenger“-Ekspeditionen 1872—76 under Sir Wyville Thomsom og John Murray.

Den norske Nordhavsekspedition paa „Vøringen“ under Professorerne Mohn og Sars 1876—78.

Som jeg før nævnte, blev „Fram“-Ekspeditionen af en overordentlig Betydning i flere Henseender. Naar det imidlertid ikke lykkedes Nansen fuldt ud at løse alle de Gaader, Polarbassinet byder paa, da var Grunden den Tids mangelfulde oceanografiske Metoder. Efter de Fremskridt, Metodiken senere har gjort, vil dette stille sig anderledes. En Ekspedition med Nutidens Udstyr vil kunne trænge ind i Polarbassinet med Udsigt til at klarstille meget af det, der endnu er uforstaaeligt for os.

Jeg skal i det følgende søge at udvikle, hvilke Problemer, der vil møde en saadan Ekspedition, deres Betydning og Maaden at løse dem paa.

Havets Form og Dybde.

Da Nansen rejste ud i 1893, antog han — som han selv siger, — at finde et forholdsvis grundt Polarhav, og var derfor ikke udstyret med Loddegreier for større Dybder. Det viste sig imidlertid at denne Antagelse ikke holdt Stik. Istedetfor det grunde Polarhav fandt han et Hav med en Dybde lige ned til 4000 M. Under disse Forhold blev Lodning en meget vanskelig Sug. Det vil staa os alle i friskt Minde de Anstrengelser, „Fram“-Mændene havde for at skaffe sig Loddeline til disse store, uanede Dyb, men de greiede det og fik taget en Række meget vigtige Lodskud, som viste os, at her ligger Arbejde nok at gøre. Men de kunde ikke med deres primitive Redskaber fuldt ud tilfredsstille de Fordringer, den moderne Havforskning stiller. Heller ikke var den ene Linie „Fram“

drev over, tilstrækkelig til at fastslaa det hele Havs Udseende. Om dette dybe Bækkens Størrelse, Form og største Dybder ved vi derfor intet med Sikkerhed. Metoderne for Lodninger i dybt Hav er nu meget gode. Ved Hjælp af Pianostring og Winch med Udveksling kan man saaledes paa ganske kort Tid gøre Lodninger paa meget store Dybder — hvor f. Eks. „Fram“-Mændene maatte slide og stræve i dagevis.

For Polarhavet selv er det eneste sikre de Dele, som falder langs „Fram“s Rute. Alt andet er Gætninger. Den dybe Del af Bassinet er begrænset af forholdsvis bratte Egger paa samme Maade som i Norskehavet. Mellem Eggen og Land er der flade Bankpartier af vekslende Bredde.

Paafaldende er den store kontinentale Sokkel nord for Sibirien, hvor disse grunde Partier har en meget større Udstrækning end de fleste andre Steder paa Jorden. Den kontinentale Sokkel nord for Amerika har man endnu ingen Rede paa.

Nansen har efter sine Undersøgelser med „Fram“ gjort den Antagelse, at der findes en Ryg mellem Nordost-Grønland og Spitsbergen, som skiller Norskehavets og Polarhavets dybe Dele fra hinanden. Regyndelsen til denne Ryg paa Spitsbergsiden er paavist ved Lodskud, og „Danmark“-Ekspeditionens Opdagelse af en Halvø, som strækker sig østover paa 81 Gr. n. Br., synes at styrke denne Antagelse.

Disse forskellige topografiske Spørgsmaal: Den kontinentale Sokkels Udseende, selve Bassinets Udstrækning, Form og Dybder og dets Overgang i de omliggende dybe Have er Spørgsmaal af særdeles stor Interesse. Man vil selvfølgelig ikke med en enkelt Ekspedition i Lighed med den første „Fram“-Færd opnaa en fuldstændig Kortlægning af dette uhyre Bassin, selv om Driften blev helt forskellig fra den, „Fram“ tog, men allerede de Bidrag, som kan skaffes tilveje ved en sliq Ekspedition, vil være af Betydning til en Opklaring af Spørgsmaalene.

Der er, bl. a. af Nansen, i de senere Aar konstrueret Apparater, som kan skaffe Prøver fra Havbunden paa en saadan Maade, at ikke bare Bundens øverste Slik eller Mudderslag kan undersøges, men ogsaa dybere Lag indtil et Par Meter nede i Bunden. Man kan derved se de forskellige Lag af Bundfald, dels Dyre- og Plantelevninger, dels fint Sand eller andet organisk Materiale. Paa de fleste Steder finder man forskellige saadanne Lag over hverandre, og de kan da fortælle om lange Tidens Historie paa en lignende Maade, som den geologiske Lagdeling med Forsteninger kan det paa Land. Man har fundet slige Lagdelinger af det bundfældte Materiale paa mange Steder i de senere Aar — i de dybe Dele af Nordsoen, Skagerak, Atlanterhavet og Sydhavet. De kan fortælle om store Vekslinger, som har fundet Sted i Havbassinerne, om stærke Variationer i Havvandets Temperatur og meget andet. Netop for et Hav som Polarhavet vil saadanne Undersøgelser være af den største Interesse. Det ligger nær at tænke paa, hvad Geologerne har fundet med Hensyn til de skiftende klimatiske Forhold i Sibirien, Grønland, paa den skandinaviske Halvø og mange andre Steder. De tidligere Ekspeditioner har ikke haft de nødvendige Apparater for saadanne Undersøgelser, men nu har man faaet, og det gjælder bare at bruge dem.

Jeg har i Korthed forsøgt at fremstille nogle af de Problemer, som det vilde være af Interesse at faa udforsket, forsaavidt det gjælder selve Polarbassinets Bund. Endnu vigtigere vilde det være at faa undersøgt de uhyre Vandmasser, som fylder dette Bassin, med de nuværende gode Hjælpemidler.

Temperatur og Saltholdighed.

Med de senest konstruerede Vendetermometre kan man nu bestemme Temperaturen overalt i Havet og i alle Dybder med en Nøjagtighed af $\frac{1}{100}$ Gr. C. Med saa stor en Nøjagtighed er f. Eks. de nyeste Undersøgelser gjort i Norskehavet. Der har man blandt andet fundet, at Temperaturen i Laget mellem 1000—1500 Meters Dyb er mellem $\div 1$ og $\div 1.3$ Gr. C. I de dybeste Lag er den ensartet og ganske konstant. I Polarhavets Bundvand fandt Nansen noget højere Temperaturer, omkring $\div 0.9$ Gr. C. Det var en af de Ting, som bragte ham til at opstille Hypotesen om en Ryg mellem Grønland og Spitsbergen. Endvidere synes hans Observationer at tyde paa, at Temperaturerne i de største Dybder steg nedover mod Bunden. Hvis der ikke var en saadan Ryg mellem Spitsbergen og Grønland, som af Nansen antaget, saa vilde Forskellen i Temperaturen mellem Bundvandet i Norskehavet og Polarbassinets kunne forklares som en Virkning af Jordvarmen, men da — efter Bestemmelserne — Saltholdigheden er højere i Polarbassinets end i Norskehavet, saa synes det ikke at være samme Slags Bundvand, hvilket tyder paa, at en Ryg maa findes.

Disse Spørgsmaal staar endnu uvisse, men vil nok kunne afgøres nu, efterat Instrumenterne har naaet en saa høj Grad af Nøjagtighed.

Temperaturmaalinger sammen med Saltbesfæmmelser er det vigtigste Middel til Bestemmelsen af de forskellige Vandlags Mægtighed og Oprindelse. Saltbestemmelserne kan nu gøres med en meget stor Nøjagtighed for Vand fra hvilken som helst Dybde.

De moderne Vandhentere, som er konstrueret i Lobet af de sidste Aar, skaffer absolut paalidelige Vandprøver fra alle mulige Dybder og arbejder sikkert og let. Bestemmelsen af Vandprøvenes Saltindhold kan nu gøres med en Nøjagtighed af $\frac{1}{100}$ pro mille. Tidligere maatte man nøje sig med en Nøjagtighed af $\frac{1}{10}$ pro mille eller ofte ikke det engang. Variationerne i Polarhavets Saltindhold fra et Par hundrede Meter under Overfladen til Bunden er meget smaa og mindre end Uenøjagtighederne i Bestemmelserne med de tidligere Metoder. Men selvom de er smaa, er de dog af afgørende Betydning for at forstaa de enkelte Vandlags forskellige Oprindelse.

Ser vi et Snit fra de Nysibiriske Øer gennem Polarhavet mod Spitsbergen og ind i Norskehavet, der er tegnet efter Nansens Undersøgelser. Man ser tilhøje de flade, grunde Bankpartier, som slutter ved Polarhavseggen. Tilvenstre har man det dybe Polarbassin, Øverst i Overfladen er der Vand med lave Saltmængder og Temperaturer mellem 0 Gr. og $\div 1.9$ Gr. C. Det danner den egentlige Polarstrøm — den „Fram“ drev med. Den skyldes i væsentlig Grad Nedbørvandet fra Asien. Dette Vandlag er henimod 200 M. tykt. Under dette Lag kommer et andet varmere Lag, Maximumtemperaturen af dette Lag aftager jævnt fra Spitsbergen mod de Nysibiriske Øer. Dette Lag strækker sig fra 200 M. til 800 M. Saa kommer tilslut — underst — det mægtige, kolde Bundvandslag. Disse tre forskellige Vandlag danner mindst ligesaa mange forskellige Strømsystemer. Men for at faa en fuld Forstaaelse af dem kræves der indgaaende Undersøgelser med vore nyeste Instrumenter.

Inden vi gaar videre, vil jeg nævne nogle Ord om en Del mærkelige Iagttagelser, som har været gjort under „Fram“-Ekspeditionen i Polarhavet og „Michael Sars“s Togter i Norske-

havet. Det har vist sig, at Saltmængderne og Temperaturerne i en bestemt Dybde kan variere i Løbet af ganske kort Tid. De Saltmængder og Temperaturer, som i et Øjeblik kunde findes i f. Eks. 20 Meters Dybde, var kort Tid efter i 15 M. I Norskehavet har det endvidere vist sig, at man paa en Station kan finde nøjagtig de samme Forhold i en eller anden Dybde, som paa Nabostationerne — paa hver Side — findes i ganske andre Dybder. Dybdeforskellen kan være 50 M. eller kanske 200 M. Forklaringen af disse Fænomener kan muligens være to. For en Del skyldes disse tilsyneladende Uregelmæssigheder eller Vekslinger i Lagenes Dybder undervands eller intermediære Bølger, som forekommer paa Grænsen mellem to Vandlag, og som kan naa meget større Dimensioner end de Bølger, vi kender fra Havets Overflade paa Grænsen mellem Vandet og Luften — og for en Del kan de skyldes Hvirvelbevægelser paa Grænsen af to Vandmasser, som bevæger sig med ulige Hastigheder eller i forskellige Retninger. Denne sidste Forklaring vil antagelig være den rette for de store Uregelmæssigheder. Bevægelser af denne Art forekommer sikkert stadig i Havet og spiller en meget stor Rolle. De vil lettere kunne studeres fra Isen i Polarhavet end noget andet Sted, baade fordi man der kan faa et støt Punkt at observere fra: Isen, og fordi den udprægede Lagdeling af Vandmasserne gør det let at forfølge alle Variationer paa Overgangen mellem Lagene.

Strømmene

i de dybe Have har aldrig været undersøgt ved direkte Bestemmelser. Grunden hertil har tildels været, at man før ikke har haft gode og tilstrækkelig nøjagtige Strømmaalere, men især at man ikke i Havene i sin Almindelighed kan faa et støt Punkt at gjøre Observationer fra. Et Fartøj i aabent Hav vil nemlig som Regel have saa mange tilfældige Bevægelser, at en Strømmaalere vil blive i høj Grad paavirket af dem og derfor ikke give Vandets Bevægelser alene. I Polarhavet vil Vanskelighederne være langt mindre. Isen er selvfølgelig ikke udsat for nogen Bølgebevægelse, og dens langsomme Drift er gennem længere Tid jævn og vil derfor let kunne bestemmes nogenlunde nøjagtigt f. Eks. ved Hjælp af Strømmaalere, som fires ned saa dybt, at de kommer i det forholdsvis rolige Bundvandslaag. Strømmaalere vil paa denne Maade kunne anvendes som Log. Fra et slikt Isflag, hvis Drift bliver bestemt, kan man saa maale Strømmene i de forskellige Dybder og bestemme Vandlagenes virkelige Bevægelser. Af de Strømmaalere, som har været konstrueret i de sidste 4—5 Aar, skal jeg kun nævne Nansens Pendelstrømmaalere og Ekmans Propelstrømmaalere. Begge er konstrueret ved Det internationale Centrallaboratorium for Havforskning i Christiania. Den første er fortrinlig egnet til at bestemme Bundstrømmenes Hastighed og Retning, selv om de er ganske svage. Den sidste har været meget anvendt i den senere Tid til at maale Strømmene intermediært og i de højere Vandlag paa Steder, hvor Dybden til Bund har været 5—600 M. Paa dybere Steder har endnu ingen paalidelige Strømmaalinger været gjort, netop paa Grund af Vanskelighederne ved at faa et paalideligt Observationspunkt i et aabent Hav.

Disse Strømmaalinger fra de sidste Par Aar har givet en Række Resultater af stor Interesse. Jeg skal omtale nogle af dem, nærmest som Eksempel paa de Problemer, som fremstiller sig til Løsning, naar der er Tale om Bevægelserne i

Havet. Her ser vi en Kurve, som gengiver de Hastigheder, som blev maalt ved nogle Undersøgelser i en af Fjordene ved Bergen i Sommer. I 1 M.s Dybde under Overfladen blev der gjort Strømmaalinger uafbrudt i mange Timer; der hengik kun nogle faa Minutter mellem hver Observation. De Hastigheder, som da blev maalt, er fremstillet paa Figuren sli, at Hastighederne kan findes efter den vertikale Maalestok; den horisontale angiver Tiden for Observationerne. Det er paafaldende, hvor uregelmæssig Kurven er. Den gaar uafsladelig op og ned med stærke Svingninger. I et Øjeblik var Hastigheden f. Eks. 30 Centimeter i Sekundet, nogle Minutter senere 45 Centimeter og nogle Minuter senere igen 25 Centimeter. Strømmen veksler altsaa uafsladelig med ganske korte Mellemrum. Hvad Aarsagerne hertil kan være, er endnu ikke opklaret, men det er øjensynlig af den største Interesse for Forstaaelsen af, hvad Havet er for noget, at bringe det paa det rene. Og den Slags Spørgsmaal vil kunne studeres indgaaende fra Drivisen i Polarhavet. Ved Massemateriale af Strømmaalinger vil de almindelige Bevægelser i Polarhavets forskellige Dybder kunne fastslaaes.

Der er ogsaa et Par andre Problemer, som forlener en nærmere Omtale. Jeg skal da først nævne Tidevandsfænomenerne, som er saa velkendte i sine synlige Virkninger ved Havets Stigen og Synken, men som endnu for mange vigtige Forholds Vedkommende er uopklaret. Højvandet skyldes som bekendt Maanens og Solens Tiltrækning paa Vandmasserne. Som en stor Bølge vil Højvandet forplante sig gennem Havet, og denne Tidevandsbølge vil foraarsage Tidevandsstrømme. Tidevandsstrømmene har været studeret i Kystfarvandene, men man ved endnu intet om dem i de dybe Havomraader, hvor de ikke har været iagttaget med tilstrækkelig Sikkerhed. Det har været tvivlsomt, om der i et dybt Hav findes Tidevandsstrømme stærke nok til at kunne iagttages selv med fintmærkende Instrumenter, men Erfaringerne fra „Fram“, hvor der fremkaldtes regelmæssige Skruinger med Tidevandet, tyder paa, at saa skulde være Tilfældet. De foreliggende Iagttagelser er imidlertid for faa, til at man kan slutte noget om Tidevandsbølgens Fremrykning. Under „Fram“-Driften fandt Nansen, at Isskruingerne optraadte med regelmæssige Mellemrum. Undertiden optraadte de to Gange i Døgnet, undertiden bare en Gang. Det ser ud, som om disse Isskruinger staar i Forbindelse med Tidevandet, og at der saaledes findes Tidevandsstrømme i Polarhavet. En nærmere Undersøgelse heraf vil have en særlig Interesse — for det første for at faa bragt paa det rene, om der findes væsentlige Tidevandsstrømme i et dybt Havomraade — noget, som det kan have praktisk Betydning for Navigationen at faa fastslaaet — og for det andet fordi man efter Helland-Hansens Undersøgelser kan have Haab om at faa bestemt Tidevandsbølgens Fremrykning ved Hjælp af Strømmaalinger. Her ser vi Tidevandsbølgens Fremrykning langs Sydhavets, Det indiske Oceans og Atlanterhavets Kyster. I Sydhavet følger Bølgen med Maanen; den er ubindret af Land, fordi Havet er cirkumpolart. Idet Bølgen passerer forbi Atlanterhavets sydlige Aabning, slipper den ind der og forplanter sig nordover lige til Norddevopas Kyster. I Atlanterhavet selv vil vistnok Maanen og Solen frembringe en tilsvarende Bølge fra Øst til Vest; men Evropa og Afrika paa den ene Side og Amerika paa den anden vil hindre Bølgen fra at naa den Størrelse og Udvikling, som den kan faa i et cirkumpolart Hav. En væsentlig Del af Vandstandsvekslingerne i

Nordevropa mener man derfor skriver sig fra den Bølge, som er udviklet i Sydhavet, medens en mindre Del skyldes Maaens og Solens Virkning paa Atlanterhavets og Norskehavets egne Vandmasser. Men hvorledes er det nu med disse Ting i Polarhavet? Hvis det er helt cirkumpolart uden at forstyrres af ukendte Landmasser henimod Polen, vil der sandsynligvis udvikle sig en lignende Tidevandsbølge, som man maa antage, der findes i Sydhavet. Denne Bølge vil fremkalde Hævninger og Synkninger af Vandstanden og sandsynligvis forårsage Strømme. Det er rimeligt at antage, at disse Spørgsmaal kan belyses ved Hjælp af Strømmaalinger. Derved vilde der opnaaes meget for Kendskabet til Tidevandet i sin Almindelighed.

Vindene.

Det andet Problem, som jeg særlig vil fremhæve, er Spørgsmaalet om Vindens Betydning for Strømmene i Havet. Paa aabent Hav vil Vinden let frembringe Bølger; derved faar den en Angrebsflade, som den flyver mod og laver en ofte stærk Overfladestrom. Virkningen forplanter sig videre nedover; men Styrken og Arten af denne Vindens Virkning er et i Oceanografien meget omstridt Spørgsmaal. Medens enkelte Forskere mener, at Vinden har saa store Virkninger, at de store, almindelige Havstrømme selv i store Dybder overvejende skyldes den gennemsnitlige Vind langs Havets Overflade, mener andre, at Vinden som Regel lidet eller intet har med slige store Strømme at gøre, men at den bare fremkalder mere eller mindre forbigaaende Forskydninger af de allerøverste Vandlag. Det er yderst vanskeligt, for ikke at sige umuligt at observere Vindstrømmene i aabent Hav; Vinden vil nemlig give Fartøjet saa store Egenbevægelser, at det vil blive endnu vanskeligere end ellers at skaffe det faste Observationspunkt, som kræves til enhver Strømmaalng. Men i denne Henseende frembyder Polarhavet særlig gunstige Betingelser. Ikke under nogenslags Vindforhold opstaar der Bølger. Isen ligger og beskytter Vandmasserne; men selv bliver den drevet af Vinden med større eller mindre Hastighed. Denne Drift kan maales ved de moderne Metoder, og man kan studere Forholdet mellem Vindens Styrke og Isens Bevægelser. Et særdeles interessant Resultat fra den første „Fram“-Færd var det, at Nansen fandt, at Isen blev drevet afsted 30—35 Gr. tilhøre for den gennemsnitlige Vindretning. Denne Afbøjning tilskrev han Jordrotationen og sluttede videre, at naar Isen fik en slig Afbøjning i Forhold til Strømmene i Luften, saa maatte Isen paa sin Side frembringe en Strom i det underliggende Vandlag, som blev endnu mere afbøjet paa Grund af den samme Jordrotation. Og sliq maa det, mener han, fortsætte videre nedover i aabent Hav; — i en eller anden Dybde er Vindstrømmen blevet saa meget afbøjet, at den gaar stik mod den Vindretning, som har fremkaldt den. Dr Ekmann har undersøgt Spørgsmaalet teoretisk og har bekræftet Nansens Slutninger. Herimod er der for ganske nylig gjort teoretiske Indvendinger af Professorerne Mohn og Schiøtz. Der foreligger imidlertid ingen direkte Observationer over Vindstrømmenes Størrelse og deres Forplantning nedover fra Vandlag til Vandlag. Nansen havde ingen Anledning til at faa maalt disse Strømme, fordi Metoderne dengang ikke var tilstrækkelig udviklet. Men nu kan det gøres, og det vil være muligt at studere Vindens Virkning paa Havet fra Polarbassinets Ismasser bedre end paa noget andet Sted.

Før jeg slutter Omtalen af de Problemer, som frembyder sig til Løsning i Polarhavet for en Ekspedition, som er udstyret med Nutidens bedste videnskabelige Hjælpemidler, vil jeg endnu nævne

et Par vigtige Punkter.

De ved alle, at Havet indeholder forskellige Mængder af opløste Gasarter. Der er meget at gøre ved et Studium af disse opløste Gasarter i Havbundet; men jeg skal bare nævne mig ved en enkelt Ting. Som bekendt trænger alle Dyr til Surstof for at kunne leve; ved Aandedrættet forbruges Surstof, og Kulsyre udskilles. Det samme er Tilfældet med Planterne i Mørke. I Lyset derimod modsat; der forbruger Planterne Kulsyre og producerer Surstof. For Havvandets Vedkommende har der været gjort en Del interessante Iagttagelser over Vekselvirkningen mellem Dyr og Planter, mellem Lys og Mørke. Polarhavet byder for et Studium af disse Spørgsmaal paa meget gunstige Betingelser — Sommeren en lang lys Dag, og Vinteren en ligesaa lang mørk Nat. Det vilde være overmaade interessant at studere denne Vekselvirkning under saa karakteristiske Forhold. Til Hjælp ved disse Studier har man nu Apparater, som kan maale Lysstyrken i Vandets forskellige Dybder under Is saavel som i aabent Farvand. Og Mængden af de smaa Planter og Dyr, som findes i Havet, kan maales. Derved kan et af de vigtigste Spørgsmaal i Havets Fysiologi og Organismernes Kresløb studeres indgaaende.

Foruden de her omtalte oceanografiske Opgaver, som min paatænkte Ekspedition vil sætte som sit Hovedformaal at løse, findes der endnu en hel Del andre Spørgsmaal af næsten ligesaa stor Vigtighed. I nær Forbindelse med de oceanografiske Observationer staar de meteorologiske. Et indgaaende Studium af de meteorologiske Fænomener blev vistnok gjort under Nansens Drift med „Fram“; men det forhindrer ikke, at en ny Række vil have stor Betydning: Jeg mener ikke at møde nogen nye, mærkelige Fænomener, hidtil ukendte, hertil er sandsynligvis de meteorologiske Forhold over Polarbassinet for ensartede; men alene som en Kontrol og Sammenligning med de tidligere gjorte vil de være af stor Interesse. Jeg agter derfor at føre med et komplet meteorologisk Udstyr af de mest moderne Instrumenter. Af mindre Betydning, men dog af Interesse, vil Undersøgelsen af de jordmagnetiske Forhold være — af mindre Betydning, fordi den bevægelige Drivis kun yder et slet Grundlag for Observationer, som kræver en saa høj Grad af Nøjagtighed som de magnetiske, men dog af Interesse, som et Supplement til de paa den første „Fram“s Ekspedition af Kaptejn S. Hansen udførte magnetiske Iagttagelser.

I Forbindelse med de magnetiske Observationer vil Nordlysiagttagelser have stor Interesse. Vi kender jo alle de pragtfulde Nordlys deroppe i den dybe, dystre Polarnat fra Nansens ypperlige Beskrivelse — vi kender dem alle, disse sælsomme, flagrende, jagende Bevægelser henover Himmelhvelvet en stille Vinternat — vi kender dem alle saa vel og har saa ofte beundret dette gaadefulde Skuespil. Ingen kan vel tvivle om, at her ligger en mærkelig Kraft bagved, en Kraft, som vi Mennesker ikke giver os, før vi har fundet, bundet og nyttiggjort.

Og Polaregnene er netop Stedet for Studiet af disse Fænomener, som her forekommer hyppigere og pragtfuldere

end noget andet Sted. Som bekendt har Professorernes Birke-land og Stormer gjort overmaade vigtige Undersøgelser paa dette Omraade, som synes at love Løsning af disse vanskelige Problemer, men ved Undersøgelser fortsatte under en saa lang Tid vil sikkert værdifulde Bidrag opnaaes til Studiet heraf.

Jeg har nu forsøgt at fremstille nogle af de Problemer, som Polaregnene er saa rige paa. Jeg har dog kun gjort et Udvalg, idet jeg særlig har haft Polarbassinet for Øje. Det er specielt Udforskningen af dette sidste — Kernen i Polaregnene — som vi nu maa lægge al vor Kraft paa. Der er mange Mennesker, som mener, at en Polarekspedition bare er et unødigt Spild af Penge og Liv. Med Begrebet Polarekspedition forbinder de i Almindelighed Tanken paa en Rekord, paa det at naa Polpunktet eller længst mod Nord — og i saa Tilfælde maa jeg erklære mig enig med dem. Men jeg maa paa det kraftigste gøre opmærksom paa, at dette — Stormløbet mod Polen — ikke vil være denne Ekspeditions Maal, Hovedformaalet er et videnskabeligt Studium af selve Polarhavet eller nærmere; en Undersøgelse af dette store Bassins Bundforhold og oceanografiske Forhold. Efter min Mening vil et Arbejde med dette Maal for Øje kunne faa den største videnskabelige Betydning af flere Grunde. For det første vil det jo have sin store Interesse i geografisk Henseende at lære Forholdene i hine ukendte Egne i Nærheden af et af Jordens Polpunkter nærmere at kende. Og for det andet vil det være af Vigtighed at kende disse nordlige Farvande i Forhold til de omliggende Havomraader, f. Eks. Vekselvirkningen mellem Atlanterhavet eller Norskehavet og Polarhavet. Der er en stadig Vekselvirkning mellem disse Havomraader, som man ikke kan lære at forstaa helt ud, inden hvert af dem er undersøgt.

Og saa endelig — og dette er det Punkt, der vil veje tungere i Vægtkaalen end noget andet til Fordel for en Færd gennem hine Egne: Polarhavet byder i væsentlige Henseender en langt gunstigere Arbejdsanledning til at studere de almindelige Forhold i Havet end noget andet Sted. Det er de ejendommelige Forhold deroppe, som gør det — et 4000 M. dybt Hav, ja, kanske endnu dybere, paa hvis Overflade man kan bevæge sig næsten som paa fast Land. Man kan leve og bygge paa Isen, man kan derfra fire alle sine Instrumenter i Søen og naa ned paa de største Dybder uden alle de Vanskeligheder, som man har at kæmpe med i Uvejrlig og høj Sø paa aabent Hav. En mere ideel Plads for en Havundersøgelse findes ikke. — Jeg skulde meget ønske, at det har lykkedes mig at fremlægge mine Anskuelser saaledes for mine ærede Tilhørere, at jeg ikke er den eneste her tilstede, som finder, at en ny Færd over Polhavet er paakrævet. — Jeg skal nu ganske kort fremlægge den Maade, hvorpaa jeg har tænkt mig at udforske Polarbassinet.

Maaden er ikke original, vi kender den alle fra før. Jeg har tænkt at benytte den samme Fremgangsmaade som Professor Nansen med „Fram“, men vel at mærke i Forbindelse med mange ypperlige Erfaringer, han har stillet til min Rædighed. Jeg skal ikke trætte med at gentage alle de Beviser, som laa til Grund for Nansens Teori om Polarstrømmen. Vi kender dem alle saa vel. Vi har nu et Bevis, som er langt sikrere og bedre end alle disse smaa — tilsyneladende ubetydelige Ting, som Nansen med stort Besvær og Arbejde havde hentet fra de forskjellige Egne af Polarhavet, og hvorfra han

udledede sin geniale Teori om Polarstrømmen, og hvorpaa han udførte sin glimrende Bedrift — jeg gentager, vi har et langt sikrere Bevis — vi har Nansen selv. Støttende mig til hans Erfaringer har jeg bestemt mig til at vælge mit Udgangspunkt betydelig fjærnet fra det Sted, hvor Nansen saa sig nødsaget til at begynde sin Drift med „Fram“.

„Fram“ skal tjene paany.

Her er det Fartøj, jeg agter at bede den norske Stat om at maatte faa udlaant for min paatænkte Udforskningsrejse. „Fram“ blev bygget i 1890–93 ved Colin Archers Værft i Larvik og blev bygget saaledes, at den ikke alene modstod de voldsomme Isskruinger, den var udsat for, men endog kom hjem uden en eneste Skrabe efter sin lange, alvorlige Kamp med de vældige Ismasser. Det har været sagt, at „Fram“ efter de mange Aar, som er hengaaet siden, skulde være opraadnet og ubrugelig til videre Arbejde i Polarhavet. At saa ikke er Tilfældet, kan jeg personlig bevidne, idet jeg nemlig underkastede den en meget omhyggelig Besigtigelse sidste Juni Maaned paa Horten. Colin Archer — „Fram“s Bygmester, som var saa elskværdig at assistere mig med denne Besigtigelse, sendte mig kort efter følgende Brev:

Efter Anmodning tillader jeg mig at meddele Dem min Formening om Polarskibet „Fram“s Tilstand med Henblik paa en videre Udnyttelse af Fartøjet efter igaar i Fællesskab med Dem at have besigtiget samme paa Hortens Havn.

Under Besigtigelsen viste det sig, at Overtømmermand ved Værftet Johannesen, der den hele Tid var tilstede, allerede tidligere havde underkastet Skibet en indgaaende Undersøgelse saavel uden- som indenbords og kunde paapege de Mangler, som forefindes. Endel af Indredningen var fjærnet for at lette Undersøgelsen; Masterne var udtagne, og enkelte Steder var Garneringen fjærnet, hvor der viste sig Tegn til Raaddenskab. De paaviste Mangler blev eftergaaet og besigtiget, hvorhos der desuden blev foretaget endel Boringer ogsaa paa andre Steder i Bjælker, Garnering og Tømmer, saavel i Mellemdæk som ovenbords, uden at nogen yderligere Skade kom tilsyne.

Efter mit bedste Skøn viser Skibet intet Spor af Begivelse i Sammenføjninger eller Forbindinger; der er forsaavidt ingen Forandring at spore, siden Skibet blev bygget, og dets Styrke og Evne til at modstaa Paakendinger maa saaledes praktisk talt siges at være usvækket.

De Mangler, som forefindes, er nærmest lokale og af den Art, som lettelig indtræder ved ethvert Skib bygget af Træ efter Aars Forløb, særlig naar det som „Fram“ en stor Del af Tiden har været oplagt. Paa Grund af sin særegne Konstruktion i et specielt Øiemed har der desuden ved Bygningen af dette Skib ikke kunnet tages samme Hensyn til en rigelig Tilgang og Cirkulation af frisk Luft som i et almindeligt Træskib, hvorfor det var at vente, at enkelte indebyggede Dele vilde lide paa Grund af ufuldkommen Ventilation. Skaden er dog ikke af den Beskaffenhed, at Skibet, naar Skaden er udbedret, kan siges at være væsentlig forringet i Soliditet. Jeg kan saaledes udtale som min bestemte Formening, at „Fram“ efter at have undergaaet en Reparation i Lighed med den af Hortens Værft udkastede Plan vil være i fuldt forsvarelig Stand til at tiltræde en Ekspedition til arktiske Farvande.

Ærbødigst

Colin Archer.

Heraf fremgaar det greit og tydelig nok, at gamle „Fram“ endnu ikke er saa helt ubrugbar, som det efter den senere Tids mange Udtalelser har syntes. Ethvert Fartøj, som henligger i Oplag for flere Aar, vil uden Bøn komme til at lide derved. Man har villet dadle de Folk, i hvis Hænder „Fram“ var betroet, for slet Vedligehold, men denne Kritik forekommer mig ubeføjet. Med de Midler, der stod til Raadighed, har der været sørget for et Vedligehold, som kræver Pauskønnelse istedetfor utidlig Kritik.

Min Plan er følgende:

Med „Fram“ udrustet for 7 Aar og et dygtigt Mandskab forlader jeg „Norge“ i Begyndelsen af 1910. Kursen sættes rundt Kap Horn for San Francisco, hvor Kul og Proviant tages ombord. Herfra sættes saa Kurs for Pt. Barrow, Amerikas Nordpynt, hvor jeg haaber at være i Juli—August. Herfra vil saa den sidste Efterretning sendes hjem, inden den egentlige Rejse begynder. Ved Afreisen fra Pt. Barrow er det min Hensigt at fortsætte Rejsen med mindst mulig Mandskab. Kursen sættes mod Drivisen i N—NV Retning herfra, hvor vi da vil opsøge det gunstigste Sted for en videre Trængning mod N. Naar dette er fundet, søger vi længst mulig ind og gør os klar for en 4—5 Aars Drift over Polhavet. Paa hele vor Rejse hertil agler jeg at udføre oceanografiske Observationer, og fra det Øjeblik Fartøjet er kørt fast i Isen, paabegyndes den Række af Iagttagelser, hvormed jeg haaber at løse nogle af de hidtil uløste Gaader. Hvad jeg tænker at finde i det ukendte Strøg af Polhavet, vil jeg lade staa hen indtil videre. Nogle har opstillet Teorier om store Landmasser, andre om smaa. Og jeg burde vel ogsaa have opstillet min Teori, men finder det dog fornuftigere at lade være dermed, indtil jeg har undersøgt Forholdene nærmere.

Efter Foredraget havde Professorerne Mohn, Brøgger og Nansen Ordet.

Professor Mohn fremhævede — med Støtte hos Professor Bjerknes — at en Undersøgelse af Polaregnene er nødvendig for tilbunds at forstaa Sammenhængen i Atmosfærens og Oceanernes Forhold og Bevægelser. Nansen havde bragt højst interessante Oplysninger om den sibiriske Del af det arktiske Polarbækket, Amundsen vil nu udforske den amerikanske Del. Udsigterne til, at dette vil lykkes, er gode, om end ikke alle Fingerpeg er fuldt saa tydelige, som de var for Nansen. Men der er Fakta, som peger paa god Strøm for Færden. Saaledes er en Bøje, udkastet ved Point Barrow, fundet paa Island fem Aar senere.

I andre Henseender vil en Ekspedition som den planlagte kunne arbejde under gunstigere Forhold end Nansens. De oceanografiske Hjælpe midler, Instrumenter og Observationsmetoder er siden 1896, ved Dr. Nansens og andres Arbejder i denne Retning, blevet fuldkommengjort i en saadan Grad, at de kan tilfredsstille Teoretikerens Fordringer til Nøjagtighed og Fuldstændighed efter en meget forfintet Maalestok. Meteorologiske Iagttagelser fra Polaregnene er altid yderst velkomne. Vejret her er meget mere vekslende, Aargangene meget mere skiftende i Karakter end paa lavere Bredder. Der fordres meget længere Tidsrum med Iagttagelser for at man kan komme til ønskelige Normalverdier for de meteorologiske Elementer. Ogsaa jordmagnetiske Observationer i Polaregnene er selvfølgelig af den største Interesse, og det ikke mindst fra Egne, som yderst sjælden kan besøges af Iagttagere.

Hr. Mohn sluttede med at fremhæve, at „Gjøa“s Fører har vist, hvad han duer til, baade som Sømand og Videnskabsmand — han er Manden! (Langvarigt Bifald.)

Professor Brøgger udtalte i det væsentlige følgende: Roald Amundsens Hovedopgave er først og fremst at udforske det dybe nordlige Polhav og samtidig vil han møde mange vigtige generelle Opgaver. Men han vil ogsaa komme til at kortlægge en Del af vor Jord — af Polarkalotten. Man har betragtet Polarekspeditionerne som Forsøg paa at sætte Rekorder. Naar en Forsker af Amundsens Rang finder at burde forsikre, at han ikke anser det som sit Maal at naa Nordpolen, forstaaer man, hvordan den almindelige Opfatning er. Men Forholdene ved Polen maa nu engang bringes paa det rene; man vil ikke give sig før saa er sket. Naar vi ser, hvordan Nansen og Johansen strævede og arbejdede sig alene nordover for at naa et Stykke nærmere mod Polen, naagtet der ikke ventede dem nye videnskabelige Opdagelser, forstaaer vi ogsaa hvilken Magt der ligger i dette Maal at naa Nordpolen.

Nu er der sikkert mange her som tænker: Har vi ikke haft Polarfærder nok fra dette Land? Skal vi atter sætte ind Liv og Penge? Som Amundsen selv har sagt os, er Opgaverne store nok. Det, som det her kommer an paa, er, om vi tør tiltro os, at vort Folk har bedre Betingelser for at løse disse Opgaver end noget andet Folk. Ekspeditionen bør have vort Folks Sympati. Et lidet Folk, som vil have Rang blandt de andre Kulturfolk, har ikke Ret til at unddrage sig Pligten til at gøre en Indsats som Tak for, hvad det selv faar. Har vi derfor de bedste Betingelser for at bringe Lys over Polaregnene, da er det vor Pligt at gøre, hvad vi kan, for at løse den Opgave. — Amundsens Plan er prøvet. Vistnok er alt Menneskeværk usikkert. Men der er dog overvejende Sandsynlighed for, at Planen vil lykkes, naar en Mand som Amundsen vil afse 5—6 Aar af sit Liv til at realisere den. Der trænges til store Ofre af Staten og af Private. Og Videnskaben har andre Opgaver, som kanske faar vente for denne Ekspeditionens Skyld. Naar jeg nøje overvejer alle Hensyn, bliver dog Resultatet, at det er vort Folks Pligt at sende „Fram“ afsted i Tillid til at den ogsaa tredje Gang vil komme frelst tilbage. 15 Aar er gaaet siden „Fram“ første Gang drog ud paa Færd, og store Begivenheder har vort Folk oplevet i den Tid. At den Andel, som vore Polarekspeditioner har haft i at disse Begivenheder fik en lykkelig Udgang, vil kanske Eftertiden forstaae klarere end vi. Til Tak for hvad de tidligere Ekspeditioner har givet os bør vi sende Roald Amundsen afsted. Og lykkes hans Ekspedition, vil den give et stort nyt Bidrag til Polarforskningen. Polarhavets Udforskning vil for alle Tider skyldes norske Mænd. Maatte dette Haab opfyldes! (Stærkt Bifald.)

Professor Nansen udtalte derefter følgende: Vi har hørt Amundsen udvikle sin Plan til en Færd paa mindst fem Aar, saa rolig og uden Fagter, som det gjaldt en omhyggelig Oploeding og Undersøgelse af Christianiafjorden, hvor der jo ogsaa slænger lidt Is om Vinteren. Men ligefuldt har vel nogen hver af dem, som har taget Fantasien lidt til Hjælp, ikke kunnet undgaa af og til en Kuldegysning ved Tanken paa, hvad det her virkelig gælder.

Da Planen til den første Framfærd blev fremlagt for det geografiske Selskab i London, blev der sagt af M' Clintok, Veteranen blandt de engelske Polarforskere, at det var den dristigste Plan, som nogensinde var forelagt det engelske geografiske Selskab, og derfor raadede han til at blive hjemme.

Det var fordi man bare saa Vanskelighederne ved den, Meningerne har siden forandret sig.

Om denne Amundsen Plan, tror jeg, vi uden Overdrivelse kan sige, at det er den største og i sit Maal vigtigste Plan til en arktisk Forskerfærd, som er forelagt dette Selskab, og jeg tror, jeg kan lægge til: alle geografiske Selskaber.

Vi ser selvfølgelig ogsaa Vanskeligheder, men vi tror, de kan overvindes, og vi ser i Amundsen Manden til at gjøre det.

Det er ikke Vovehalsen, som vil prøve, hvad han aldrig prøvede før, men den djærve, modne Mand, som med maaltbevidst Mod og roligt Overlæg lægger sin Plan, ruster sig ud og saa gaar paa med Mod og sejt Udholdenhed.

Vi maa vel her som overalt, hvor det gælder et stort Foretagende, spørge os selv: staar det ventende Udbytte i Forhold til Opofrelser og Anstrengelser?

Nu er Vanskeligheden den, Meningerne om et Udbyttes Værd er saa forskellige. Jeg maa mindes Milltons Ord om de første Polarrejser, hvis Maal var at finde nye Handelsveje, gennem Nordost- eller Nordvestpassagen til Kinas og Indiens Rigdomme, som de ikke fandt. Han sagde, at de „kunde have syntes næsten heroiske, hvis et højere Maal end overdreven Kærlighed til Vinding og Handel havde besjælet Planen.“

Den gamle Nordmand, som for 600 Aar siden skrev Kongespeilet, svarede Solnen, efter at have talt om Ishavet og Grønland: „Naar du ønsker at vide, hvad Folk søger til et Land for, eller hvorfor Folk farer did i saa stor Livsfare, saa er det trefold Natur hos Mand, som drager dertil. En Del er Kappelyst og Lyst til Navnkundighed, fordi det er Mands Natur at fare did, hvor der er Udsigt til Fare, og gøre sig navnkundig derved. En andel Del er Videlyst, fordi det er og Mands Natur at ville vide og se efter de Ting, som er sagt ham, og vide, om det er saa eller ikke. Den tredje Del er Vinding, men det at Folk leder allesteds efter Gods, der de spørge, det er Fangst at faa, om det saa er stor Fare ved det.“

Han har sikkerlig Ret denne kloge Mand. Men dybest ligger det han sætte som Nr. 2, det Ukendtes Magt over Menneskesindet, og efterhaanden som Tiderne har klaret Begreberne, desto mere har denne Magt tiltaget i Vælde og driver Menneskene frem paa Udviklingens Bane, med eller mod deres Vilje, det er ligegyldig.

Den driver os ind til Naturens skjulte Kræfter og Hemmeligheder, ned i Mikroskopets uendelige lille Verden, og ud i Universets umaalte Vidder.

Fremfor alt giver den os ikke Fred, før vi kender den Planet, vi bor paa, fra Havets største Dyb til Atmosfærens højste Lag, den drev os ind i Urskovenes pestfyldte Sumper og op paa Isen under Polen.

Denne Magt gaar da ogsaa som en rød Traad gennem hele Polarforskningens Historie. Trods alle Paastande om mulig Vinding paa den ene eller anden Vis, saa var det inderst inde den, som altid drev os tilbage did igen, trods alle Nederlag og Lidelser.

De nordiske Egne var i længst svundne Tider en Tumleplads for alle Fantasiens og Mytternes Fabelvæsener, et Mørkets

og Taagernes Rige, hvor Hav og Land og Himmel flød sammen til en størknet Mørje, hvor en tilslut standsede foran Afgrundens umaadelige Svælg.

Men Taagerne er skridtvis vejet tilbage, og ud af Taageriget er det tavse arktiske Landskabs nøgternt rolige Linjer steget frem i den blændende Sommerdags Midnatssol, og under Nordlysene og den lange Vinternats Stjernehimmel.

I dette Forskerarbejde har vore Forfædre taget en virksom Del.

Oldtidens Folk havde i Virkeligheden intet Kendskab til det høje Nord.

De havde Sagn om et lykkeligt Folk Hyperbørerne, som boede nordenfor de mytiske siphæiske Fjælde, og nordenfor den brusende Boreas eller Nordenvinden. Men den lærde Herodot troede ikke paa dem, for sagde han, hvis der bor Folk nordenfor Nordenvinden, saa maa der ogsaa bo Folk søndenfor Søndenvinden.

Det er først Nordmændene, som med deres dristige Færder over de nordiske Have og Ishavet med et Slag lægger disse Strog af Jorden ind under menneskelig Viden.

En Ottars eller en Leiv den Heppnes straalende Skikkelser træder ud af den geografiske Histories Tauger som Mænd af en ny Tid. Og den Tid, som de indledede, Ottar som den første Polarfarer, og Leiv Eiriksøn som den første Oceansejler, den er det, som er forsat til vor Tid. Naar en kender den Tids geografiske Literatur fuld af Myter og Fabler, virker det næsten forbløffende at læse Ottars ypperlige Beretning til Kong Alfred den Store af England (omkr. 890) om sin Rejse nordenom Nordkap til Hvidehavet.

Men denne Ekspedition har en dobbelt Opgave, paa den ene Side at løse de geografiske Problemer, som er forbundet med de ukendte Egne i Nord; men paa den anden Side, hvad jeg vil betegne som endnu meget vigtigere, at løse Problemer som er af Vigtighed for den hele Havforskning.

En Udforskning af Havet er mere og mere traadt i Forgrunden.

Denne Udforskning af Havet er ikke noget nyt fra igaar i vort Folks Historie.

Ishavsfærderen Leiv Eiriksøn gjorde en Opdagelse, som geografisk set var lige stor, eller vel saa stor som Opdagelsen af Amerika, han opdagede Atlanterhavet.

Dets Fortsættelse nordover er Norske Havet. Dette blev udforsket af den Norske Nordhavsekspedition 1876—78. Men den nordligste Fortsættelse eller selve Hafsbotnen er Polhavet, som ialfald for en Del blev opdaget ved Framfærden 1893—96.

Amundsens Færd vil være en værdifuld Fortsættelse af denne Linje.

Det vil ses, at her har vi en gammel Tradition at opretholde, vi har Betingelserne for det, og vi har her en sjælden Anledning, for vi ser Maalet og har Manden.

Jeg er sikker paa, vi af hele vort Hjærte ønsker Amundsen Held med sit store Foretagende.